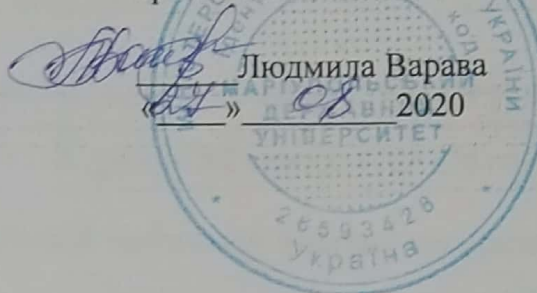

МАРГУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ПРАКТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри
практичної психології

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВКПП 2.2.5. Юридична психологія

Освітньо-професійна програма «Практична психологія»
спеціальність 053 Психологія (Практична психологія)

Факультет філології та масових комунікацій, денне/заочне відділення

2020-2021 рік

Робоча програма з навчальної дисципліни «Юридична психологія» для студентів першого рівня вищої освіти «Бакалавр», освітньо-професійної програми «Практична психологія» спеціальності 053 Психологія.

Розробник: старший викладач Харитинюк В.М.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри практичної психології МДУ

Протокол від «27» серпня 2020 року, №1

В.о. завідувача кафедри практичної психології (Варава Л.А.)

© Харитинюк В.М., 2020 рік

© МДУ, 2021 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 9	Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки (шифр і назва)	За вибором	
Модулів – 3	Практична психологія. Спеціальність 053 Психологія. Практична психологія.	Рік підготовки	
Змістових модулів – 6		3-4 й	3- 4 й
Індивідуальне науково-дослідне завдання – не передбачене робочим навчальним планом		Семестр	
Загальна кількість годин – 270			
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних –4 самостійної роботи студента -8		Освітній рівень «Бакалавр»	
	Лекції		
	42 год.	12 год.	
	Практичні, семінарські		
	48 год.	24 год.	
	Самостійна робота		
	178 год.	232 год.	
	Індивідуальні завдання		
2 год.	2 год.		
Вид контролю			
залік –залік - іспит			

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить (%):

для денної форми навчання - 33% / 66%

для заочної форми навчання – 14% /86%

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Основна **мета** курсу: формування у студентів - майбутніх психологів знань про місце юридичної психології в системі наукових галузей знання; формування у студентів знань про психологію особистості і групи - учасників правовідносин, про психічні явища в сфері правозастосовної діяльності; формування цілісного уявлення про особистість в сфері правоохоронної діяльності, кримінальної психології, психології попереднього розслідування, психології тероризму, пенітенціарної психології, знайомлення з сучасними дослідженнями юридичної психології, щодо соціально-психологічного стану і динаміки державно-правових явищ, освоєння теоретичних положень науки о психіці людини й законів психічної діяльності в сфері дії права, оволодіння теоретичними і практичними основами і методами юридичної психології для рішення практичних задач в галузі суспільних відносин, що регулюються правом, приставляння психологічних особливостей відбору та підготовки юристів, етичних норм, професіограм і психограмм фахівців з юридичних професій. Формування у студентів теоретичних та практичних методів роботи з урахуванням складності різних соціальних та маргінальних категорій населення.

Основними **завдання** курсу є:

- вивчення історії становлення і розвитку юридичної психології;
- ознайомлення зі структурними елементами предмета цієї науки: особливостями особистості юриста, його діяльності, особливостями прояву різних психічних процесів, станів і властивостей людини залежно від ситуації, специфікою правомірної і протиправної поведінки, соціалізацією особистості, психологічними аспектами проблеми покарання та виправлення злочинця;
- вивчення методологічних і теоретичних основ, методик та методів теоретичних і практичних досліджень юридичної психології;

- аналіз практичних рекомендацій і методик юридичної психології розроблених для юристів, особливості використання загальнопсихологічних методів;
- засвоєння теоретичних понять і положень про психічні явища, правової, кримінальної, слідчої, судової та виправної психології;
- розвиток у студентів-психологів професійної компетентності в роботі з людьми, розуміння мотивів злочинної поведінки, розвиток вміння адекватно оцінювати людей та використовувати набуті в процесі навчання знання в своїй практичній діяльності;
- засвоєння особливості соціально-психологічної роботи з різними верствами населення, дати загальні уявлення про причини виникнення та особливості маргінальних груп населення;
- навчання основним методам індивідуальної та групової роботи з різними верствами населення з урахуванням їхньої специфіки; розглянути медичні, соціально-психологічні правові аспекти життя різних верств населення;
- розвиток дискусивних здібностей під час практичних та семінарських занять;
- формування розуміння студентами перспективних напрямків розвитку юридичної психології в Україні.

Місце навчальної дисципліни в освітній програмі. Навчальна дисципліна «Юридична психологія» є вибірковою навчальною дисципліною циклу професійної підготовки.

Передумовою вивчення даної дисципліни є сучасний етап боротьби зі злочинністю, тероризмом, вирішення проблем, пов'язаних з процесами становлення правової держави припускають використання в правоохоронній та правозастосовній діяльності сучасних досягнень різних наук, серед яких особливе місце займає психологічна наука і її прикладна галузь - юридична психологія.

Юридична психологія як одна з галузей психологічного знання має багато спільного з юридичними науками і виконує функцію психологічного забезпечення правової діяльності.

Слід ще зазначити що в самому праві на сьогодні відбувається певна переорієнтація: все більше привертає увагу аспект боротьби не з людиною, а за людину. Тут маються на увазі правове виховання, розвиток правосвідомості, профілактичні роботи з попередження злочинності і т.п.. Очевидно, що рішення цього завдання неможливе без урахування психології людини, без її зміни і впливів на неї.

Результат навчання. У ході вивчення курсу студент ОП «Практична психологія» набуває такі компетенції: здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у певній галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів відповідної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов (КІ-1); здатність до збору, обробки, збереження, продукування, передачі й аналізу професійно важливої інформації з різних джерел (КЗ-2); Організувати і виконувати науково-психологічні дослідження певної проблеми (КП-2); впроваджувати різні теоретико-методологічні підходи в психокорекційній роботі (КП-4); добирати оптимальні засоби та прийоми спілкування у процесі взаємодії з клієнтом (КП-8).

Відповідно до ОП «Практична психологія» у студентів формуються такі результати навчання: використання базових теоретико-методологічних понять психологічної науки та практики в усіх формах професійної діяльності; здійснення професійної діяльності, спираючись на розуміння закономірностей функціонування психічних явищ, природи та психологічної структури особистості; володіння діагностичним інструментарієм, дотримуючись усіх відповідних вимог до його використання; планування та здійснення експериментального дослідження і моніторингу актуальних проблем в освітньому та соціальному просторі; здійснення діагностики, корекції та профілактики різних форм поведінкових девіацій та делінквенцій, враховуючи юридичні та правові аспекти; здатність ефективно взаємодіяти з представниками різних соціальних інституцій, установ та організацій; здійснення профорієнтаційної діяльності, спрямованої на вирішення завдань усвідомленого професійного вибору, аналізу

наявних ресурсів, розвитку мотиваційного компоненту в структурі особистості; здійснення організаційно-управлінського консультування з урахуванням специфіки управлінської діяльності, встановлення внутрішньоорганізаційних відносин, розподілу зон відповідальності та прийняття рішень.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- основні поняття, об'єкт, завдання і систему юридичної психології, її методологічні основи і методи, принципи які використовуються на практиці, історію становлення юридичної психології;
- сучасні дослідження юридичної психології, щодо соціально-психологічного стану і динаміки державно-правових явищ, вміння аналізувати їх з урахуванням досягнутого рівня розвитку держави і права.
- закономірності і механізми психічної діяльності людей у сфері правовідносин.
- психологічні особливості особистості злочинця, злочинної поведінки та злочинних груп, типологію злочинців та їх класифікації;
- психологічні особливості особистості терориста і їхніх жертв, знати основні правила надання першої психологічної допомоги жертвам тероризму.
- соціально-психологічні передумови злочинної поведінки, психологічні закономірності перемовин із злочинцями.
- психологічні особливості слідчої та судової діяльності;
- методи діагностики психологічних факторів, які впливають на державні і правові процеси.
- особливості проведення судово-психологічної експертизи та психологічної консультації
- ролі та функції практичного психолога в роботі з різними верствами населення;

- етичні засади практичного психолога в роботі з клієнтом особливого типу;
- особливості соціально-психологічної роботи в індивідуальній та груповій взаємодії психолог – клієнт.

вміти

- вільно та осмислено використовувати термінологічний апарат юридичної психології;
- визначати характеристики та особливості прояву різних психічних процесів, станів і властивостей людини залежно від ситуації та обставин;
- робити висновки щодо мотиву та мети злочинних дій, видокремлювати їх внутрішні чинники;
- відрізняти злочинну поведінку від законслухняної на підставі їх соціально-психологічного змісту;
- розрізняти індивідуально-психологічні якості та властивості, а також характеристики людської особистості з метою здійснення правильної юридичної оцінки її поведінки.
- адекватно вибирати та використовувати соціально-психологічні методи та технології в роботі з урахуванням особливості категорії клієнта;
- здійснювати діагностику та експертизу психологічних властивостей і станів, особливостей розвитку різних сфер особистості та особливостей груп.
- складати психологічний портрет людини, яка являє професійний інтерес, та виходячи з цього, розробляти лінію своєї поведінки з урахуванням діючого законодавства
- урахувати соціально-психологічні аспекти життя різних верств населення;
- краще зрозуміти складну соціально-психологічну реальність життєвих можливостей маргінальних осіб.

- грамотна використовувати психологічні знання в роботі з засудженими до різних видів покарань, з метою формування у них правослухняної поведінки.
- Розробляти рекомендації що до соціально – психологічної реабілітації засуджених.
- Розробляти рекомендації що до подолання професійної деформації представників юридичної праці.

3. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1 .

ВСТУП ДО ЮРИДИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ.

Тема 1. Предмет завдання і система юридичної психології.

Предмет юридичної психології, її структура і зміст як прикладної галузі психологічної науки. Сутність юридичної психології. Завдання, які вирішуються юридичної психологією. Місце юридичної психології в системі психологічних і юридичних знань.

Ключові поняття: юридична психологія, предмет, завдання, наука, місце в системі наук, закономірності психологічної науки, право.

Тема 2. Передумови застосування психологічних знань у судочинстві. Розвиток та стан юридичної психології.

Основні етапи становлення й розвитку юридичної психології: давня історія юридичної психології (IV ст. до н. е. — перша половина XIX ст.), становлення юридичної психології як самостійної науки (кінець XIX — початок XX ст.), розвиток юридичної психології у XX ст., сучасний стан юридичної психології.

Зародження юридичної психології: погляди античних філософів і мислителів Нового часу (Сократ, Платон, Аристотель, Монтеस्क'є) на природу поведінки людини, її стосунків з державою. Зв'язок правового світогляду з виникненням правової психології. Формування кримінальної та судової психології у ХУІІІ-ХІХ ст. (Г. Гросс, А. Біне, В. Штерн, М. Вертхеймер, Ч. Ломброзо).

Соціологічні та психологічні уявлення наприкінці ХІХ — на початку ХХ ст. про сутність злочинної поведінки (Г. Тард, Е. Дюркгейм, М. Вебер, Л. Леві-Брюль, Р. Луваж, Г. Тох, О. Абрахамсон та ін.).

Історія вітчизняної юридичної психології. Перші спроби використання психологічних думок у правовій науці та практиці (М. Щербатов, И. Посошков, А. Фрезе, Л. Владіміров, И. Баршев, Б. Спасович, А. Кони, Ф. Плєвако).

Ключові поняття: юридична психологія, історія юридичної психології, соціологічні та психологічні уявлення.

Тема 3. Методи юридичної психології.

Методологічні основи юридичної психології. Принципи наукового пізнання психічних явищ в юридичній психології. Методи наукового пізнання психічних явищ в юридичній психології, що застосовуються в цивільному та кримінальному праві.

Ключові поняття: методи наукового пізнання, принципи наукового пізнання, психічні явища.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ

2. ОСОБИСТІСТЬ І ЮРИДИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ.

Тема 4. Правова соціалізація особистості.

Соціальна цінність, норма, поведінка. Психологічна характеристика нормативно-правової регуляції поведінки. Правова соціалізація і інтеріоризація. Шляхи засвоєння правової культури в процесі соціалізації. Соціальний контроль. Право як сукупність соціальних норм і практичних відносин. Психологічні аспекти відповідальності особистості. Правосвідомість і праворозуміння особистості. Правозастосовна і законотворча поведінка. Конформність поведінки. Правомірна і девіантна поведінка, їх мотиви.

Ключові поняття: Правова соціалізація, інтеріоризація, правосвідомість, праворозуміння, відповідальність, правомірна поведінка, девіантна поведінка.

Тема 5. Психологія особистості та діяльності в юридичному аспекті.

Поняття особистості у психології та правовій науці. Індивід, особистість, суб'єкт діяльності. Психологічна структура особистості. Психічні властивості особистості. Темперамент. Психологічна характеристика темпераментів. Характер. Риси характеру. Здібності людини як психічне явище. 3 Спрямованість, правосвідомість, мотиваційна сфера у структурі особистості суб'єктів правозастосувальної діяльності. Проблема вивчення особистості у професійній діяльності юриста.

Пізнавальні психічні процеси (відчуття, сприйняття, уява, пам'ять, мислення, уявлення, увага), та врахування їх закономірностей юристом у професійній діяльності. Мова в юридичній діяльності. Професійна спостережливість. Воля та її виховання. Емоційна саморегуляція. Роль інтуїції, уяви, мислення та інтелекту у вирішенні задач.

Ключові поняття: особистість, структура особистості, темперамент, характер, здібності, пізнавальні психічні процеси, емоції, воля, пам'ять, інтуїція, мова.

Тема 6. Психологія юридичної праці та професійна етика.

Особливість праці юристів. Основна задача психології юридичної праці. Сутність професійної моралі юристів. Завдання судової етики. Культура судового діяча. Готовність особистості до професійної діяльності в правозастосовній системі. Основні типи професійної мотивації до роботи у правозастосовній системі. Професійно-важливі якості юриста. Негативна професіограма кандидатів на роботу в правозастосовній системі.

Поняття професіограми і психограми. Загальне та особливе в структурах професіограмм слідчого, судді, прокурора, адвоката, юрисконсульта, нотаріуса. Логіка і зміст професіограм, адекватне діяльності з професії.

Ключові поняття: особливість праці юристів, професіограма, якості юриста, професійна діяльність, правозастосовна система, мотивація.

Тема 7. Соціально – психологічні аспекти юридичної діяльності.

Оцінка особистості яка становить інтерес. Формальні та неформальні прийоми та методи оцінки особистості. Схема вивчення особистості. Джерела та причини помилок при сприйнятті і оцінці особистості. Методи оцінки особистості.

Встановлення і розвиток психологічних контактів.

Отримання необхідної інформації від свідків потерпілих, підозрюваних та обвинувачуваних. Прийоми за допомогою яких здійснюється спонукання свідків потерпілих, підозрюваних та обвинувачуваних для передачі інформації працівнику юридичної праці.

Ведення переговорів із злочинцями. Підбір та підготовка переговорників.

Ключові поняття: пізнавальної особистість, психологічний контакт, схема вивчення, методи оцінці, інформація, свідки, потерпілі, підозрювані, обвинувачувані.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 3.

ОСОБЛИВА ЧАСТИНА СУДОВА ПСИХОЛОГІЯ .

Тема 8. Кримінальна психологія.

Предмет і завдання кримінальної психології. Психологічний аналіз особистості злочинця. Психологія злочинної поведінки. Структурно-психологічний аналіз злочинної дії. Психологічні аспекти стадій злочину. Кваліфікація злочинних типів. Особливості вольових та емоційних процесів при підготовці й скоєнні злочинів. Психологія співучасті.

Поняття мотиваційної сфери злочину. Співвідношення мотиву, цілі та результату при вчиненні злочину з необережності та умисно. Психологічні особливості особистості злочинця. Підходи до класифікації особистості злочинця. Вивчення особистості правопорушника, його мотиваційної сфери.

Психологічна залежність організму людини від вживання наркотичних речовин.

Ключові поняття: злочинні дії, стадії злочину, мотиваційна сфера злочину, кваліфікація, злочинна поведінка, мотив, ціль, фактори.

Тема 9. Психологія організованої злочинності.

Визначальні признаки організованої злочинності. Структура злочинної організації. Закономірності розвитку злочинних групи. Психологічний аналіз злочинної групи. Джерела влади які використовують організатори злочинної групи для збереження лідерства. Конфлікти в злочинній групі.

Ключові поняття: організована злочинність, злочинна група, влада, конфлікт, лідер, признаки.

Тема 10. Психологія тероризму.

Психологічний портрет терориста. Типологія особистості терористов. Система цінностей, етичних норм, соціальних установок, цілей поведінки та мотивацій терористів. Відмінні риси терористів - смертників. Сучасний тероризм. Класифікація терористичної діяльності. Класифікація мотивів терористичної діяльності.

Психологічні особливості «теросередовища». Відмінні риси свідомості терористів.

Протидія тероризму, методики помочі жертвам терактів.

Ключові поняття: терорист, психологічний портрет, терористична діяльність, психологічні особливості «теросередовища», сучасний тероризм, смертник, жертва.

Тема 11. Психологія потерпілого.

Психологічна характеристика потерпілого. Дослідження особистості потерпілого. Роль жертви у генезі злочину, її міжособистісні зв'язки та стосунки зі злочинцем. Психологічні особливості особистості потерпілого від економічного злочину. Психологічне дослідження потерпілих від сексуальних злочинів. Психологічний аналіз показань потерпілого.

Ключові поняття: жертва, потерпілий, сексуальний злочин, економічний злочин.

Тема 12. Психологія неповнолітнього.

Проблема неповнолітніх в юридичній психології. Психологія допита неповнолітніх. Психологічні особливості слідства по справам неповнолітніх. Психологічні особливості допита неповнолітніх. Психологічні передумова девіантної поведінки неповнолітніх.

Ключові поняття: девіантна поведінка, неповнолітні, допит.

Тема 13. Психологічні особливості попереднього слідства. Психологія судової діяльності.

Загальна характеристика психологічних особливостей слідчої діяльності. Психологія огляду місця події. Психологія обшуку і затримання. Психологія допиту свідків і потерпілих. Психологія допиту підозрюваного і обвинуваченого. Психологія очної ставки. Психологія впізнання. Психологія слідчого експерименту. Психологія перевірки показань на місці,

Психологія судової діяльності. Психологічна структура судової діяльності. Загальна психологічна характеристика судового процесу при розгляді кримінальних справ.

Ключові поняття: слідча діяльність, обшук, затримання, допит, свідки, очна ставка, судовий процес.

Тема 14. Використання психолога у якості консультанта, фахівця та експерта.

Судово психологічна експертиза (СПЕ): мета та завдання. Використання психолога в якості консультанта на попередньому слідстві. Залучення психолога в якості спеціаліста під час проведення слідчих дій. Психологічні основи призначення судово-психологічної експертизи. Приводи для обов'язкового призначення судово-психологічної експертизи та постановка питань до СПЕ.

Види судово-психологічних експертиз. СПЕ емоційних станів. СПЕ потерпілих у справах про сексуальні злочини. Експертиза соціально-психологічних особливостей членів злочинної групи. Підготовка та призначення СПЕ у попередньому слідстві, в судовому засіданні при розгляді кримінальних справ та вирішенні цивільно-правових спорів.

Ключові поняття: психолог консультант, судово-психологічна експертиза, емоційні стани, психолого-психіатрична експертиза, цивільно-правові спори.

МОДУЛЬ 2.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4. ПЕНІТЕНЦІАРНА ПСИХОЛОГІЯ.

Тема 15: Психологія засуджених.

Психологія засудженого, завдання і фактори ресоціалізації. Психологічні аспекти проблеми покарання та виправлення злочинця. Каяття злочинця як психічний акт самооцінки і самоосуду індивідом своєї поведінки.

Психологія особистості засудженого. Вивчення особистості засудженого. Особливості психіки людини, яка відбуває покарання.

Соціально-психологічна аналіз колективу засуджених. Конфлікти та їх причини. Стереотипи тюремної поведінки та їх вплив на особистість. Субкультура засуджених. Праця як фактор ресоціалізації засудженого. Психологічні аспекти режиму в установах виконання покарань. Психологічні особливості відбування покарань жінками-засудженими.

Ключові поняття: пенітенціарна психологія, засуджений, ресоціалізація, виправлення, каяття, покарання, колектив засуджених, поведінка, режим, установа виконання покарань.

Тема 16: Психологічні основи ресоціалізації засуджених.

Динаміка виправлення особистості засудженого та виховний процес. Методи психологічного впливу на засуджених в процесі перевиховання.

Психологічна підготовка засудженого до умов життя на волі. Соціальна реадаптація звільненого. Психологічні аспекти підвищення ефективності праці співробітників пенітенціарної служби.

Ключові поняття: виховний процес, соціальна реадаптація, воля, звільнений, співробітники.

Тема 17. Практична робота психолога в пенітенціарній системі.

Робота психолога з новоприбулими засудженими. Здійснення заходів, щодо соціально-психологічної адаптації засуджених до умов відбування покарання та нейтралізації негативного впливу перебування в умовах місць позбавлення волі на особистість.

Робота з особами які знаходяться у стані підвищеної психологічної напруженості, схильних до проявів внутрішньої та зовнішньої агресії, ведення їх обліку. Психологічний супровід засуджених, які перебувають у відділеннях соціально-психологічної служби та дільницях установи.

Роль психології у подоланні законів і традицій зони.

Ключові поняття: соціально психологічна адаптація, психологічний супровід, внутрішня агресія, зовнішня агресія.

МОДУЛЬ 3.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 5.

ЮРИДИЧНІ АСПЕКТИ СОЦІАЛЬНО – ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ РІЗНИХ ВЕРСТВ НАСЕЛЕННЯ.

Тема 18. Визначення різних категорій верств населення що потребують соціально-психологічну підтримку.

Проблема визначення груп клієнтів соціальної роботи. Основні аспекти соціалізації та ресоціалізації особистості. Психологічні засади ресоціалізації особистості. Соціальна дезадаптація як основна характеристика осіб «груп ризику». Рівні соціальної адаптації. Визначення поняття «соціальна норма».

Професійно-етичні норми щодо роботи психолога з різними категоріями верств населення.

Визначення поняття «представництво інтересів» та різновиди представництва населення. Робота із захисту прав клієнта як складова соціально-психологічної роботи практичного психолога. Різновиди представництва: професійне, громадське, юридичне, самопредставництво, колективне, «представництво рівних». Різні методи та дії, за допомогою яких захищаються права та інтереси клієнтів.

Ключові поняття: клієнт соціальної роботи, соціалізація, ресоціалізація, дезадаптація, адаптація, груп ризику, соціальна норма, різновиди представництва, верства населення, права клієнта, «представництво інтересів».

Тема 19. Особливості виникнення маргінальних груп в суспільстві.

Передумови виникнення маргінальних груп. Маргіналізація: поняття і причини. Маргінальність як характеристика соціальної структури. Соціологічні аспекти маргінальної ситуації. Особливості свідомості і поведінки маргінальної особистості.

Стигматизація та депривація як соціально-психологічне явище в сучасному суспільстві. Причини, наслідки та шляхи подолання дискримінації стосовно різних маргінальних груп. Проблема соціалізації та ресоціалізації різних (маргінальних) верств населення. Особливості профілактики стигматизації та дискримінації в суспільстві.

Основні поняття: маргінальні групи, стигматизація, депривація, свідомість поведінка, дискримінація.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 6.

ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ ПСИХОЛОГА З РІЗНИМИ ВЕРСТВАМИ НАСЕЛЕННЯ.

Тема 20. Особливості індивідуальної роботи практичного психолога з різними верствами населення.

Критичні та кризисні ситуації у житті особистості. Проблема переживання особистістю інаковості як фактор звернення за допомогою до практичного психолога. Поняття, цілі, види та форми психологічної допомоги Особливості індивідуальної роботи з клієнтами з урахуванням соціально-психологічних аспектів життя різних верств населення. Психологічне консультування у діяльності соціального працівника. Технологія організації і проведення консультативної бесіди.

Основні поняття: кризис, інаковість, індивідуальна робота, консультування, переживання, бесіда.

Тема 21. Типологія психотехнік у консультативній взаємодії.

Основні смислові характеристики взаємодії. Структура процесу консультування. 1) Психотехніки отримання інформації. Визначення поняття, види, функції, небезпека, рекомендації щодо застосування. 2) Техніки роботи з переживаннями клієнта. Визначення поняття, види, функції, небезпека, рекомендації щодо застосування. 3) Техніки роботи з перетворенням ситуації клієнта. Визначення поняття, види, функції, небезпека, рекомендації щодо застосування.

Основні поняття: консультування, види, функції, переживання, техніки роботи, перетворення ситуації, психотехніки, отримання інформації.

Тема 22. Групова психотерапія у соціальній роботі .

Подібності та відмінності груп підтримки та взаємодопомоги. Підходи до організації та етапи розвитку груп підтримки та взаємодопомоги. Проблеми виникнення груп взаємодопомоги для різних верств населення. Правила організації груп взаємодопомоги.

Організація та робота тренінгових груп з різними верствами населення. Тренінг як корекційна робота. Тренінгові групи спрямовані на практичні дії адаптації в соціумі. Тренінгові програми та сценарії, подібності та відмінності.

Основні поняття: групи підтримки та взаємодопомоги, організація роботи, тренінг, сценарій, програма, адаптація.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	ус бо го	у тому числі					ус бо го	у тому числі				
		л	п	ла б	ін д	с.р		л	п	лаб	інд	с.р
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Вступ до юридичної психології.												
Тема 1. Предмет завдання і система юридичної психології..	11	2	2			8			1			10
Тема 2. Передумови застосування психологічних знань у судочинстві. Розвиток та стан юридичної психології.	11	2	2			8		2	1			10
Тема 3. Методи юридичної психології.	11	2	2	-		8			1			10
Разом за змістовим модулем 1	33	6	6	-		24	36	2	3			30
Змістовий модуль 2. Особистість і юридична діяльність.												
Тема 4. Правова соціалізація особистості	13	2	2			8		2	1			12
Тема 5. Психологія особистості та діяльності в юридичному аспекті.	14	2	3			8			1			12
Тема 6. Психологія юридичної праці та професійна етика.	16	2	3		1	8			2		1	12

Тема 7. Соціально – психологічні аспекти юридичної діяльності.	14	2	2			8			1			12	
Разом за змістовим модулем 2	57	8	10	-	1	32	54	2	5	-	1	48	
<i>Усього годин</i>	90	14	16	-	1	56	90	4	8	-	1	78	
Модуль 2													
Змістовний модуль 3. Особлива частина судова психологія .													
Тема 8. Кримінальна психологія.	16	2	3			9		1	2			12	
Тема 9. Психологія організованої злочинності	12	2	2			8		1	1			10	
Тема 10. Психологія тероризму.	16	2	3		1	9			1		1	12	
Тема 11. Психологія потерпілого.	11	2	2			8			1			10	
Тема 12. Психологія неповнолітнього.	12	2	2			8		2	1			10	
Тема 13. Психологічні особливості попереднього слідства. Психологія судової діяльності.	11	2	2			8			1				10
Тема 14. Використання психолога у якості консультанта, фахівця та експерта.	12	2	2			8			1				10
Разом за змістовим модулем 3	90	14	16		1	58	90	4	8	-	1	74	
<i>Усього годин</i>	180	28	32		1	114	180	8	16		1	152	
Модуль 3													
Змістовий модуль 4. Пенітенціарна психологія.													
Тема 15: Психологія засуджених.	10	1	2			8			1			10	
Тема 16: Психологічні основи ресоціалізації засуджених.	10	1	2			8		2	2			10	
Тема 17. Практична робота психолога в пенітенціарній системі.	11	2	2			8							
Разом за змістовим модулем 4	31	4	6			24	33	2	3			30	
Змістовий модуль 5. Юридичні аспекти соціально – психологічної підтримки різних верств населення.													
Тема 18. Визначення різних категорій верств населення що	11	2	2			8			1			10	

потребують соціально-психологічну підтримку.								1				
Тема 19. Особливості виникнення маргінальних груп в суспільстві	11	2	2			8			1			10
Разом за змістовим модулем 5.	22	4	4			16	22	1	2			20
Змістовний модуль 6. Особливості роботи психолога з різними верствами населення.												
Тема 20. Особливості індивідуальної роботи практичного психолога з різними верствами населення.	12	2	2			8			1			10
Тема 21. Типологія психотехнік у консультативній взаємодії.	12	2	2			8		1	1			10
Тема 22. Групова психотерапія у соціальній роботі.	13	2	2			8			1			10
Разом за змістовим модулем 6	37	6	6			24	36	1	3			30
Усього годин	90	14	16	-	2	64	90	4	8	-	2	80
	270	42	48	-	2	178	270	12	24		2	232

5. Теми семінарських занять/практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	Предмет завдання і система юридичної психології.	2	1
2.	Передумови застосування психологічних знань у судочинстві. Розвиток та стан юридичної психології.	2	1
3.	Методи юридичної психології.	2	1
4.	Правова соціалізація особистості.	2	1
5.	Психологія особистості та діяльності в юридичному аспекті.	3	1
6.	Психологія юридичної праці та професійна етика	3	2
7.	Соціально – психологічні аспекти юридичної діяльності.	2	1
8.	Кримінальна психологія.	3	2
9.	Психологія організованої злочинності	2	1
10.	Психологія тероризму.	2	1

11.	Психологія потерпілого.	2	1
12.	Психологія неповнолітнього.	2	1
13.	Психологічні особливості попереднього слідства. Психологія судової діяльності.	2	1
14.	Використання психолога у якості консультанта, фахівця та експерта.	2	1
15.	Психологія засуджених.	2	1
16.	Психологічні основи ресоціалізації засуджених.	2	1
17.	Практична робота психолога в пенітенціарній системі	2	1
18.	Визначення різних категорій верств населення що потребують соціально-психологічну підтримку.	2	1
19.	Особливості виникнення маргінальних груп в суспільстві	2	1
20.	Особливості індивідуальної роботи практичного психолога з різними верствами населення.	2	1
21.	Типологія психотехнік у консультативній взаємодії..	2	1
22.	Групова психотерапія у соціальній роботі .	2	1

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
		-	-

7. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
		-	-

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	Предмет і система юридичної психології. Місце юридичної психології в системі психологічної науки й права. Зв'язки юридичної психології з загальною, соціальною та іншими галузями психології, а також із цивільним, кримінальним правом і процесом, криміналістикою й криминологією. Історія вітчизняної юридичної психології. Перші спроби використання психологічних думок у правовій науці та практиці.	8	10
2.	Історія розвитку юридичної психології. Історія вітчизняної юридичної психології. Перші спроби	8	10

	використання психологічних думок у правовій науці та практиці.		
3.	Методи юридичної психології. Спостереження. Інтерв'ю. Експеримент. Тестування. Вивчення документального матеріалу. Вивчення процесу й продуктів діяльності. Анкетування. Біографічний метод. Метод узагальнення незалежних характеристик. Використання математичних, кібернетичних і соціологічних методів. Методи наукового дослідження та методи практичної діяльності. Межі використання методів юридичної психології у кримінальному процесі.	8	10
4.	Правова соціалізація особистості . Визначення таке правосвідомість Особливості правосвідомості в період реформації суспільства.	8	12
5.	Психологія особистості та діяльності в юридичному аспекті. Пізнавальні психічні процеси (відчуття, сприйняття, уява, пам'ять, мислення, уявлення, увага, мова), та врахування їх закономірностей юристом у професійній діяльності.	8	12
6.	Психологія юридичної праці та професійна етика. Професіограми професійної діяльності юриста. (адвоката, слідчого, прокурора, нотаріуса, судді.)	8	12
7.	Оцінка особистості яка становить інтерес. Формальні та неформальні прийоми та методи оцінки особистості. Схема вивчення особистості. Методи оцінки особистості. Встановлення і розвиток психологічних контактів. Ведення переговорів із злочинцями. Підбір та підготовка переговорників.	8	12
8.	Психологія злочинної поведінки. Психологія особистості злочинця. Психологія потерпілого. Структурно-психологічний аналіз злочинної дії. Психологічні аспекти стадій злочину. Роль жертви у генезі злочину, її міжособистісні зв'язки та стосунки зі злочинцем	9	12
9.	Визначальні признаки організованої злочинності. Структура злочинної організації. Закономірності розвитку злочинних групи. Психологічний аналіз злочинної групи.	8	10

	Джерела влади які використовують організатори злочинної групи для збереження лідерства. Конфлікти в злочинній групі.		
10.	Психологія тероризму. Відмінні риси терористів - смертників. Класифікація мотивів терористичної діяльності. Протидія тероризму, методики помочі жертвам терактів	9	12
11.	Психологічна характеристика потерпілого. Дослідження особистості потерпілого. Психологічні особливості особистості потерпілого від економічного злочину. Психологічне дослідження потерпілих від сексуальних злочинів. Психологічний аналіз показань потерпілого.	8	10
12.	Проблема неповнолітніх в юридичній психології. Психологія допита неповнолітніх. Психологічні особливості слідства по справам неповнолітніх. Психологічні особливості допита неповнолітніх. Психологічні передумова девіантної поведінки неповнолітніх.	8	10
13.	Загальна характеристика психологічних особливостей слідчої діяльності. Психологія огляду місця події. Психологія обшуку і затримання. Психологія допиту свідків і потерпілих. Психологія допиту підозрюваного і обвинуваченого. Психологія очної ставки. Психологія впізнання. Психологія слідчого експерименту. Психологія перевірки показань на місці, Психологія судової діяльності. Психологічна структура судової діяльності. Загальна психологічна характеристика судового процесу при розгляді кримінальних справ.	8	10
14.	Використання психолога у якості консультанта, фахівця та експерта . Методика проведення СПЕ. Етапи проведення й оформлення результатів СПЕ. Оцінка, використання висновку СПЕ слідчим, захисником, судом.	8	10
15.	Соціально-психологічна характеристика груп	8	10

	<p>засуджених. Конфлікти та їх причини. Стереотипи тюремної поведінки та їх вплив на особистість. Субкультура засуджених. Роль психології у подоланні законів і традицій зони.</p>		
16.	<p>Динаміка виправлення особистості засудженого та виховний процес. Методи психологічного впливу на засуджених в процесі перевиховання. Психологічна підготовка засудженого до умов життя на волі. Соціальна реадаптація звільненого. Психологічні аспекти підвищення ефективності праці співробітників пенітенціарної служби.</p>	8	10
17.	<p>Практична робота психолога в пенітенціарній системі. Робота психолога з новоприбулими, адаптація особистості до місць позбавлення волі. Робота психолога з особливою категорією засуджених які знаходяться на профілактичному обліку психолога. Психологічна підготовка засудженого до умов життя на волі. Соціальна реадаптація звільненого.</p>	8	10
18.	<p>Визначення різних категорій верств населення що потребують соціально-психологічну підтримку. Різновиди представництва: професійне, громадське, юридичне, самопредставництво, колективне, «представництво рівних». Різні методи та дії, за допомогою яких захищаються права та інтереси клієнтів</p>	8	10
19.	<p>Особливості виникнення маргінальних груп в суспільстві. Шляхи протидії стигматизації та дискримінації до людей різних верств населення .</p>	8	10
20.	<p>Специфіка ситуації звернення по психологічну допомогу. Критичні та кризисні ситуації у житті особистості. Форми соціальної роботи відповідно по типу клієнтських груп. Служби екстреної психологічної допомоги по телефону - Телефони довіри. Завдання та функції.</p>	8	10
21.	<p>Психотехніки отримання інформації. Визначення поняття, види, функції, небезпека, рекомендації щодо</p>	8	10

	застосування. Техніки роботи з переживаннями клієнта. Визначення поняття, види, функції, небезпека, рекомендації щодо застосування. Техніки роботи з перетворенням ситуації клієнта. Визначення поняття, види, функції, небезпека, рекомендації щодо застосування		
22.	Переваги групової роботи в практиці соціальної роботи. Суть класифікації різновидів групових форм роботи. Загальні характеристики кожного типу груп. Критерії якими керується соціальний працівник при створенні груп. Подібності та відмінності груп підтримки та взаємодопомоги.	8	10

Самостійна робота студентів є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять. Мета самостійної роботи студентів – набуття додаткових знань, перевірка отриманих знань на практиці, вироблення фахових та дослідницьких вмінь та навичок.

До самостійної роботи студента відносяться індивідуальна підготовка до семінарських занять, читання рекомендованої літератури в рамках курсу дисципліни, опрацювання питань до заліку.

9. Індивідуальні завдання

В процесі індивідуальної роботи студент пише реферат на одну з обраних тем, або готує доповідь, або мультимедійну презентацію:

1. Зародження юридичної психології: погляди античних філософів і мислителів Нового часу (Сократ, Платон, Аристотель, Монтеस्क'є)

2. Соціологічні та психологічні уявлення наприкінці XIX — на початку XX ст. про сутність злочинної поведінки (Г. Тард, Е. Дюркгейм, М. Вебер, Л. Леві-Брюль, Р. Луваж, Г. Тох, О. Абрахамсон та ін.).

3. Історія вітчизняної юридичної психології. Перші спроби використання психологічних думок у правовій науці та практиці (М. Щербатов, И. Посошков, А. Фрезе, Л. Владіміров, И. Баршев, Б. Спасович, А. Кони, Ф. Плєвако).

4. Виписати три визначення поняття «особистість», даних різними авторами. Провести аналіз понять (подібності, відмінності).

8. Дати характеристику поняттям: «соціальна група», «соціальна роль» і «соціальні норми»

9. Роль інтуїції в юрисдикційній практиці.

10. Етика та психологія правозастосовної діяльності.

11. Психологічні критерії оцінки професійної придатності юриста.

12. Закономірності спілкування; основи комунікативної компетентності юриста: соціальна роль, соціальний статус, соціальна установка, «Я-Концепція».

13. Психологічні технології професійного спілкування юриста.

14. Поняття і загальна характеристика особистості злочинця.

15. Структура особистості злочинця.

16. Типологія злочинців.

17. Мотив та його роль у психологічному механізмі злочину.

18. Психологія злочинних груп і злочинних організацій.

19. Психологія віктимності

20. Особливості віктимної поведінки неповнолітніх.

21. Сучасний стан і тенденції розвитку злочинності в Україні.

22. Історичні витоки тероризму.

23. Психологічний стан суспільства як базове джерело тероризму.

24. Соціально-психологічні особливості боротьби із сучасним тероризмом.

25. Психологічні наслідки актів терористичної діяльності.

26. Феномен лідерства в терористичній організації.

27. Загальні питання комплексної судової психолого-психіатричної експертизи.

28. Етапи розвитку пенітенціарної психології, її сучасний стан і перспективи розвитку.

29. Психологічна характеристика особистості засуджених та їх адаптаційних можливостей.

30. Каяття злочинця як психічний акт самооцінки й самоосуду індивідом своєї поведінки.
31. Соціально-психологічна характеристика мікросередовища засуджених.
32. Психологічні умови соціальної реадaptaції звільненого.
33. Психологічні особливості відбування покарань жінками-засудженими.
34. Застосування методик психологічного захисту в ситуаціях юридичної діяльності.
35. Основні правила проведення бесіди із суїцидентами.
36. Психологічні аспекти професійної деформації юриста (на вибір студента: слідчого, адвоката, судді, прокурора та ін.)
37. Індивідуально-психологічні особливості співробітників кримінально-виконавчої системи і їх облік в управлінській діяльності
38. Особистість і структура її психічних властивостей.
39. Стрес: сутність, динаміка розвитку.
40. Фрустрація: поняття, особливості прояву.
41. Характеристика поняття: «соціальна група», «соціальна роль» і «соціальні норми»
42. Стигма та дискримінація, схожість та відмінність.
43. Причини та наслідки дискримінації.
44. Шляхи протидії стигмі та дискримінації стосовно:
 - а) ВІЛ-інфікованих осіб;
 - б) людей з функціональними обмеженнями;
 - в) особи що перебувають у місцях позбавлення волі;
 - г) представники молодіжних субкультур та ін.

45. Роль практичного психолога в полегшенні переживання життєвої ситуації кризи щодо різних верств населення.

46. Особливості індивідуальної роботи практичного психолога з урахуванням категорії клієнта в ситуації кризи.

47. Завдання та форми соціальної роботи з безпритульними.

48. Соціальне втручання як метод соціальної роботи.

49. Соціально-психологічна характеристика клієнтів соціальної роботи.

50. Форми роботи соціальних служб із споживачами ін'єкційних наркотиків.

Завдання 2. В процесі індивідуальної роботи студент складає професіограму фахівців з юридичних професій (за вибором), відповідно до психологічних особливостей відбору та підготовки юристів, етичних норм.

Завдання 3. В процесі індивідуальної роботи студент приводить оцінку особистості яка складає інтерес, використовуючи набуті теоретичні знання, згідно «Схема вивчення особистості» за Ю.В. Чуфаровським

Завдання 4. В процесі індивідуальної роботи студент дає психологічний аналіз особистості злочинця, який вчинив терористичний акт. (конкретний випадок з посиланням). В літературі або в інтернеті знайти статтю про скоєний терористичний акт, за останні 7 років. Посилання на конкретний випадок обов'язково!

10. Методи навчання

При викладанні навчальної дисципліни використовуються лекції, складання анотацій до статей, дискусії, семінари, конспектування, написання рефератів, моделювання, використання мультимедійних презентацій. Студентами виконуються вправи: творчі, усні, практичні, технічні.

11. Критерії оцінювання

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять і має на мету перевірку рівня підготовленості студента. Форма проведення поточного контролю під час навчальних занять визначається викладачем, що проводить заняття. Застосовуються наступні види контролю: усне опитування під час семінарських занять; перевірка конспектів лекцій; перевірка конспектів з підготовки до семінарських завдань; оцінювання написання конспектів, есе; тестування, виконання контрольних робіт.

Модульний контроль реалізується шляхом узагальнення результатів поточного контролю знань і проведення спеціальних контрольних заходів. Відпрацювання пропущених лекцій, семінарських занять здійснюється під час консультацій (якщо пропуски без поважних причин – зараховуються без балів). Невиконані з поважних причин тестові завдання виконуються під час консультацій.

12 Засоби оцінювання

Під час вивчення навчальної дисципліни застосовується поточний контроль. Поточний контроль здійснюється у формі контролю систематичності та активності роботи студентів протягом семестру під час вивчення програмного матеріалу дисципліни, зокрема: виступи та виконання тестових завдань на семінарських заняттях, участь в обговоренні питань з певної теми; відповіді на запитання викладача; підготовка індивідуальних завдань.

13. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота							Сума
Модуль 1							
Змістовий модуль №1			Змістовий модуль №2				
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	100
10	10	10	20	20	20	10	

Поточне тестування та самостійна робота							Сума
Модуль 2							100
Змістовий модуль №3							
T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	
20	10	20	10	10	20	10	

Поточне тестування та самостійна робота								ІНДЗ	Підсумковий екзамен	Сумма
Модуль 3								10	50	100
Змістовий модуль №4			Змістовий модуль №5		Змістовий модуль №6					
T15	T16	T17	T18	T19	T20	T21	T22			
5	5	5	5	5	5	5	5			

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

14. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення

Виконання завдань на семінарських заняттях передбачено в аудиторії, яка обладнана проєктором мультимедійним, екраном, дошкою настінною.

Використовуються методичні вказівки до семінарських занять та самостійного вивчення дисципліни, фондові лекції з дисципліни, що вивчається.

15. Методичне забезпечення

1. Харитинюк В.М. Юридична психологія: робоча програма з навчальної дисципліни / В.М. Харитинюк. – Маріуполь: МДУ, 2020. 49–с.

Тестові завдання для самоконтролю:

Варіант №1

1. Двосторонній процес, що включає в себе, з одного боку, засвоєння індивідом соціального досвіду шляхом входження в соціальне середовище, з іншого боку, процес активного відтворення індивідом системи соціальних зв'язків за рахунок його активної діяльності - це:

- а) розвиток;*
- б) освіта;*
- в) соціалізація.*

2. Один з найпростіших способів розуміння іншої людини, уподібнення йому, ототожнення з ним себе - це:

- а) ідентифікація;*
- б) емпатія;*
- в) рефлексія*

3. До механізмів соціальної перцепції відносяться:

- а) стереотипізація;*
- б) ідентифікація;*
- в) емпатія;*
- г) атракція;*
- д) рефлексія;*
- е) вірні всі відповіді*

4. Тенденція переносити загальне сприятливе (несприятливе) враження про людину на оцінку його невідомих якостей називається

- а) ефектом стереотипізації;*
- б) ефектом ореолу;*
- в) ефектом первинності.*

5. Конформізм - це:

- а) феномен групового тиску;*

- б) феномен міжгрупового сприйняття;*
- в) феномен групової згуртованості;*
- г) феномен лідерства.*

6. Феномен соціальної фасилітації полягає в:

- а) зниження ефективності діяльності людини в присутності інших;*
- б) збільшенні ефективності діяльності людини в присутності інших;*
- в) тиску групи на людину;*
- г) дифузії відповідальності людини в групі.*

7. Визначити ефект соціального сприйняття: Тенденція формування стійкого ставлення до будь-якого явище і людині.

- а) ефект стереотипізації;*
- б) ефект ореолу;*
- в) ефект первинності;*
- г) ефект новизни.*

8. Групові інтереси, групові потреби, групові цілі, групові норми, групові цінності, групова думка в сукупності представляють собою

- а) елементарні параметри соціальної групи;*
- б) механізми формування групової ідентичності;*
- в) основні психологічні характеристики групи;*
- г) терміни, що характеризують відносини особистості та групи.*

9. Предметом юридичної психології є:

- а) особистість і її діяльність*
- б) процес здійснення правосуддя*
- в) явища психіки, особливості особистості учасників правовідносин*
- г) учасників процесу здійснення правосуддя*

10. Класичний афект - це

- а) стрімка, бурхливо протікаюча емоційна реакція вибухового характеру.*
- б) емоційний стан особи, при якому вона є осудною, проте її свідомість суттєво обмежена.*
- в) реакція, що характеризується деякими патологічно зміненими закономірностями розвитку і аномаліями механізму перебігу афекту, викликаними певними зовнішніми подразниками (алкоголь, наркотики, інтоксикація).*

г) короткочасний психічний розлад, що виражається в раптовому нападі надзвичайно сильного гніву або люті, що виник у відповідь на психічну травму.

11. Який з типів мислення сприяє прогнозуванню поведінки підозрюваних у кримінальній справі осіб, допомагає навчанню за допомогою посібників, полегшує складання аналітичних документів, оглядів, наукових доповідей.

- а) наочно-дієве (предметне) мислення
- б) наочно-образне мислення
- в) абстрактне (теоретичне) мислення
- г) всі відповіді вірні

12. Процес адаптації звільнених з місць позбавлення волі у переважної їх частини завершується зазвичай

- а) протягом місяця
- б) до трьох років
- в) до одного року
- г) досліджень не проводилося.

13. Що найбільш точно характеризує професійну адаптацію юриста:

- а) моральне задоволення результатами роботи.
- б) оволодіння професійними знаннями, навичками, вміннями.
- в) пристосування до умов роботи.
- г) прийняття колективом.

14. Важливу роль для належної правової поведінки грає:

- а) здатність до внутрішнього самоконтролю.
- б) позитивне ставлення до права.
- в) правомочні санкції, які передбачені за його порушення.

15. Емоційні стани - це ...

- а) підготовка організму до рішучих дій в екстремальних умовах
- б) цілісні, динамічні, відносно стійкі особистісні утворення
- в) зовнішній вплив, що виражається в перебудові ритму діяльності, як самої психіки, так і всього організму.

16. Кваліфікаційні ознаки афекту:

- а) депресивні реакції
- б) дезорганізація моторного аспекту діяльності

в) проявляється в порушеннях координації зусиль, спрямованих на досягнення мети.

17. Імпульсивна злочинна поведінка особи може бути викликана рядом причин, в тому числі:

а) депресивними реакціями

б) психопатичними аномаліями особистості;

в) проявами порушень координації зусиль, спрямованих на досягнення мети.

18. У літературі нерідко зустрічається вживання термінів «злочинна поведінка» і «злочин». Чи допустимі вони в якості синонімів?

а) так

б) ні

в) в певній мірі.

19. Типологія особистості злочинця будується за ознакою:

а) корисності

б) антигромадської направленості

в) соціальної обумовленості.

20. Професійною етикою називають:

а) норми поведінки, які забезпечують моральний характер взаємин між суб'єктами

б) підвищену міру моральної і правової відповідальності

в) успішне виконання юристами своїх професійних обов'язків.

21. Психолог в процесі попереднього слідства може брати участь в якості:

а) консультанта, понятого, виконавця і експерта

б) консультанта по справі, фахівця і експерта

в) фахівця, консультанта, парламентаря і терапевта.

22. Чим, перш за все, психолог може допомогти слідчому?

а) сприяти розвитку професійної деформації

б) допомогти слідчому виробити оптимальний індивідуальний ритм діяльності

в) в застосуванні ефективного способу впливу на нього.

23. Основне завдання СПЕ зводиться до:

- а) надання допомоги суду, органам попереднього слідства в більш глибокому вивченні спеціальних питань психологічного змісту*
- б) з'ясування способу вчинення злочину, його мотивів*
- в) дослідження психологічного змісту ряду юридичних, правових, педагогічних та етичних понять, що містяться в законах.*

24. Судово психологічна експертиза індивідуально-психологічних особливості учасників злочину призначається в разі:

- а) якщо явно проявляються психічні розлади, стрес, психічний примус, афект, галюцинації, психотравмуюча ситуація, втрата, психічні страждання, еротизм.*
- б) якщо відсутні суперечливі дані про особу учасників злочину в матеріалах кримінальної справи*
- в) у випадках, коли перед слідчим або судом виникає питання про особистісні особливості учасника злочину і їх вплив на його поведінку в досліджуваних ситуаціях.*

25. Що є одним з головних факторів, що визначають формування особистості засудженого?

- а) виховання (перевиховання)*
- б) підвищена міра правової відповідальності*
- в) успішне виконання персоналом (адміністрацією) виправних установ своїх професійних обов'язків.*

26. Дотримання режиму засудженими забезпечується посередництвом:

- а) можливості виправлення, зміни та перевиховання засудженого;*
- б) охорони і нагляду за ними;*
- в) позбавлення людини можливості планувати свої потреби.*

Варіант № 2

1. Функція, нормативно схвалений зразок поведінки, очікувана від кожного, що займає цю позицію - це

- а) статус;*
- б) соціальна роль;*
- в) позиція.*

2. Синонімом поняття «конформізм» є термін:

- а) пристосуванство;*

- б) підпорядкованість;*
- в) залежність.*

3. Уподібнення, ототожнення з чим-небудь або з ким-небудь, називається:

- а) креативність;*
- б) ідентифікація;*
- в) навчення.*

4. Поняття «соціальна перцепція» вживається в значенні

- а) процесу сприйняття соціальних об'єктів;*
- б) сприйняття людини людиною в ситуаціях повсякденної взаємодії*
- в) соціальної детермінації перцептивних процесів.*

5. Як називається механізм міжособистісного сприйняття, який являє собою особливий вид розуміння іншої людини, прагнення емоційно відгукнутися на його проблеми?

- а) ідентифікація;*
- б) емпатія;*
- в) рефлексія;*
- г) каузальна атрибуція.*

6. Межа малої групи визначається

- а) володінням усіма її членами загальними цінностями*
- б) можливістю безпосередніх міжособистісних контактів всіх членів групи;*
- в) обсягом безпосередньої пам'яті людини, тобто до 9-10 чоловік.*

7. Група, яка є для індивіда джерелом соціальних установок і ціннісних орієнтацій, називається

- а) групою членства;*
- б) вторинною групою;*
- в) референтною групою;*
- г) неформальною групою.*

8. Ефект установки має відношення до

- а) комунікативної сторони спілкування;*
- б) інтерактивної сторони спілкування;*
- в) перцептивної сторони спілкування.*

9. Психічні стани – це

- а) лабільні психічні явища, що формуються в ході навчання і визначають якість професійної і будь-якої іншої діяльності людини.*
- б) емоція переживання невдачі*
- в) сукупність найбільш стійких психічних рис, що визначають всі сторони діяльності особистості і виражають її індивідуальну своєрідність.*
- г) тимчасові цілісні стани психіки людини, що впливають на перебіг психічних процесів і прояв властивостей особистості.*

10. Методи психологічного впливу на особистість в юридичній психології спрямовані на:

- а) вивчення психологічних закономірностей людських відносин, регульованих нормами права, а також розробку науково обґрунтованих рекомендацій для практики;*
- б) попередження злочинної діяльності, розкриття злочину і виявлення його причин, перевиховання злочинців, адаптація (приспосовування) їх до умов нормального існування в нормальному соціальному середовищі;*
- в) найбільш повне і об'єктивне дослідження, проведене експертом-психологом за постановою слідчих або судових органів;*
- г) психологічний аналіз кримінальної справ.*

11. До неформальних методів оцінки особистості в ході юридичної роботи відносять:

- а) бесіду;*
- б) аналіз документів і вивчення біографії;*
- в) різні тести;*
- г) інтуїцію;*

12. Дотримання режиму засудженими забезпечується за допомогою:

- а) охорони і нагляду за ними;*
- б) використання заходів заохочення і стягнень;*
- в) застосування в певних випадках особливих заходів безпеки;*
- г) всі відповіді вірні.*

13. Засвоєння особистістю правових цінностей, перетворення їх в норми свого життя і поведінки, в особисті якості і особливості психології - це

- а) правова соціалізація;*
- б) правова обізнаність;*

- в) правова компетентність;*
- г) правова підготовленість;*

14. Що є об'єктом вивчення юридичної психології та психології юридичної праці?

- а) вивчення реальної правосвідомості людей;*
- б) актуальні питання системи психології юридичної праці;*
- в) людина як суб'єкт правоохоронної діяльності та учасник правовідносин.*

15. На теоретичному рівні відносини між людьми і правом розглядаються, в основному, за допомогою:

- а) дотримання бажаної соціальної поведінки під страхом примусу;*
- б) понять суспільної свідомості і громадської думки;*
- в) нових для даної області методів фокус-груп та аналізу асоціацій.*

16. Фрустрація - це психічний стан

- а) психічного напруження, яке виникає у людини в процесі діяльності в найбільш складних, важких умовах;*
- б) яке супроводжується яскраво вираженими вегетативними руховими проявами;*
- в) дезорганізації свідомості і діяльності людини, викликаний об'єктивно непереборними перешкодами.*

17. Аналізуючи механізм злочинної поведінки, не можна ігнорувати такі найважливіші чинники, що визначають поведінку суб'єкта, як:

- а) характер відносин сторін з наявністю провокуючих елементів;*
- б) факт відсутності постійного контролю за ним;*
- в) вплив соціального середовища на формування його особистості і поведінку;*

18. Поняття особистості злочинця включає в себе комплекс характеристик і, перш за все, таких, як:

- а) аномальних ознак;*
- б) соціально-рольових (функціональних) ознак;*
- в) суспільно корисних ознак.*

19. До психічних аномалій відносяться:

- а) делінквентність;*
- б) різні психопатії;*

в) аддикції.

20. Принципами правозастосовної діяльності є:

- а) загальна спрямованість і системність;*
- б) об'єктивність та неупередженість;*
- в) вплив і протидія.*

21. Завданням судово-психологічної експертизи є:

- а) науково обґрунтована діагностика девіацій, патологічних психічних аномалій-лій і відхилень індивіда.*
- б) обґрунтована діагностика станів і непатологічних психічних змін, а також аномалій пацієнта.*
- в) науково обґрунтована діагностика непатологічних психічних аномалій індивіда.*

22. Які загальні підстави для призначення будь-якої експертизи, в тому числі і СПЕ:

- а) для визначення психічного стану свідка або потерпілого у випадках, коли виникає сумнів у їхній здатності правильно сприймати обставини, що мають значення для справи*
- б) для надання допомоги суду, органам попереднього слідства в більш глибокому вивченні спеціальних питань психологічного змісту*
- в) для дослідження психологічного змісту ряду юридичних, правових, педагогічних та етичних понять, що містяться в справі.*

23. Назвіть перелік психічних явищ, що мають кримінально-правове значення.

- а) психічні розлади, стрес, психічний примус, афект, галюцинації, психотравмуюча ситуація, втрата, психічні страждання, еротизм.*
- б) психічні патології, психічне і фізичне примус, афект, психотравмуюча ситуація, психічні страждання і марення.*
- в) психічні розлади, психічний примус, афект, психотравмуюча ситуація, психічні страждання.*

24. Експертиза соціально-психологічних особливостей спрямована на:

- а) профілактику злочинів, скоєних в умовах сформованої неформальній групи з асоціальною і кримінальною спрямованістю;*

- б) вирішення проблем, при яких слідчим досліджуються питання про групові ролі обвинувачених;
- в) з'ясування ступеня антигромадської спрямованості.

25. Завершальним і відповідальним етапом ресоціалізації колишнього засудженого є:

- а) пристосування до життя на волі, як правило, в нових, часом важких умовах;
- б) проведення в умовах виправної установи спеціальної роботи по психологічній підготовці звільнюючихся;
- в) психотерапевтична бесіда з звільнюючимися.

26. Які три цілі переслідує покарання?

- а) можливість виправлення, зміни та перевиховання засудженого;
- б) покарати, виправити і перевиховати засудженого;
- в) попередити злочин (загальна і спеціальна профілактика), змінити і виховати засудженого.

16. Рекомендована література

Базова

1. Алешина, Ю.Е. Индивидуальное и семейное психологическое консультирование [Текст]: учебное пособие /Ю.Е. Алешина. – 2-е изд. – Москва: Независимая фирма "Класс", 2000. - 208 с.
2. Айві, Ален Цілеспрямоване інтерв'ювання і консультивання: сприяння розвитку клієнта [Текст]: навч. посіб./ А. Айві; пер. з англ. О. Абесонова.– Київ: Сфера, 1998.– 342 с.
3. Бобнева, М.И. Социальные нормы и регуляция поведения [Текст]: монография / М.И. Бобнева. Москва: АН СССР, Ин-т психологии, 1978. – 312 с.
4. Бондаренко, А.Ф. Психологическая помощь: теория и практика [Текст]: учеб. пособ. для студентов ст. курсов психол. фак. и отд-ний ун-тов / А.Ф. Бондаренко. – Киев: Укртехпрес, 1997. – 216 с.

5. Брижовата, О. Роль соціальних працівників у представництві інтересів вразливих верств населення та зокрема осіб, які мають алкогольну та наркотичну залежність /О. Брижовата, О.Волгіна // Соціально-психологічна реабілітація людей із залежністю від наркотичних речовин: наук.-метод. збірка. – Київ: Граффіті Груп, 2003. – С. 235 - 246
6. Варава, Л.А. Соціально-психологічна допомога спрямована на ресоціалізацію людей, що живуть з ВІЛ /Л.А. Варава // Актуальні проблеми психології: зб. наук. праць Інституту психології ім. Г.С. Костюка АПН України/ за ред. Максименка С.Д. – Київ: Логос, 2007, т. 7, вип. 14. – С. 20 - 23.
7. Василюк, Ф.Е. Психология переживания (анализ критических переживаний) [Текст]: монография /Ф.Е Василюк. – Москва: Изд-во МГУ, 1984. – 200 с.
8. Васильев, В.Л. Юридическая психология [Текст]: учебник для вузов /В.Л. Васильев. – 5-изд., перераб. и доп. – Санкт-Петербург: Питер, 2003. – 656 с.
9. Дойл, С. Работа с конкретными случаями /С. Дойл // Практика социальной работы / под ред. К. Ханвея, Т. Филпорта. – Киев: Ассоциация психиатров Украины, 1996. – С. 132-142
- 10.Евтихов, О.В. Практика психологического тренинга [Текст]: учебное пособие / О.В. Евтихов. – Санкт-Петербург: Изд-во «Речь», 2007. – 256 с.
- 11.Еникеев, М.И. Юридическая психология с основами общей и социальной психологии [Текст]: учебник для вузов /М.И. Еникеев. – Москва: Норма, 2005.- 640с.
12. Еникеев М. И. Юридическая психология [Текст]: учебник / М. И. Еникеев. – Москва: Проспект, 2010. – 425 с.
13. Єрмолаєва, Т.В. Дослідження особистості в судово-психологічній експертизі [Текст]:навчальний посібник /Т.В.Єрмолаєва. – Дніпропетровськ: Вид-во ДУЕП, 2009. – 136 с.

14. Зайцева, Т.В. Теория психологического тренинга: Психологический тренинг как инструментальное действие [Текст]: монография /Т.В. Зайцева. – Санкт-Петербург: Речь; Москва: Смысл, 2002. – 80 с.
15. Киселев, М.Ю. Страх и стигма: о социально-психологических механизмах стигматизации больных СПИДом и жертв радиационных катастроф /М.Ю. Киселев // Вопросы психологии. – 1999. – № 4. – С. 40–47
16. Кочюнас, Р. А.- Б. Основы психологического консультирования [Текст]: учеб.пособие /Р. А.-Б. Кочюнас; пер. с лит. – Москва: Академический проект, 1999. – 239 с.
17. Клейберг, Ю. А. Социальные нормы и отклонения [Текст]: монография /Ю.А. Клейберг. – Кемерово: Кузбассвуиздат, 1994. – 140 с.
18. Коновалова, В.О. Юридична психологія [Текст]: підручник /В.О. Коновалова, В.Ю. Шепітько. — 2-ге вид., перероб.і доп. — Харків: Право, 2008. — 240 с.
19. Костицкий, М. В. Судебно-психологическая экспертиза [Текст]: монография /М.В. Костицкий. – Львов, 1987. – 140 с.
20. Кудрявцев, В.Н. Правовое поведение: норма и патология [Текст]: монография /В.Н. Кудрявцев. – Москва: Наука, 1982. – 287 с.
21. Меновщиков, В.Ю. Введение в психологическое консультирование [Текст]: учеб. пособие /В.Ю. Меновщиков. – 2-е изд., стереотипное. – Москва: Смысл, 2000. – 109 с.
22. Меновщиков, В.Ю. Психологическое консультирование: работа с кризисными и проблемными ситуациями [Текст]: учебно-методич. пособ. /В.Ю. Меновщиков. – 2-е изд. стереотипное. – Москва: Смысл, 2005. – 182 с.
23. Основи пенітенціарної педагогіки і психології [Текст]: навчальний посібник /під заг. ред. академіка В.М. Синьова. – Біла Церква, 2003. – 101 с.
24. Ольшанский, Д. В. Психология терроризма [Текст]: научное издание /Д.В. Ольшанский. – Санкт-Петербург: Питер, 2002. – 288 с.

25. Прикладная юридическая психология [Текст]: учеб. пособие для вузов / под ред. проф. А.М. Столяренко. – Москва: ЮНИТИ-ДАНА, 2001. – 639с.
26. Представництво інтересів соціально вразливих дітей та сімей [Текст]: навч. посібник / за ред. Т.В. Семигіної. – Київ: Четверта хвиля, 2004. – 216 с.
27. Психологія соціальної роботи [Текст]: підручник / за ред. Ю. М. Швалба. – Київ: Основа, 2014. – 448 с.
28. Ратинов, А. Р. Психология личности преступника. Ценностно-нормативный подход /А.Р. Ратинов // Ратинов, А.Р. Избранные труды / сост. М.В. Кроз, Н.А. Ратинова. – Москва, 2016. – С.95 - 126
29. Романов, В.В. Юридическая психология [Текст]: учебник для студентов / В.В. Романов. - Москва: Юристъ, 1999. - 488 с.
30. Рудестам, Кьел Групповая психотерапия [Текст]: научное издание / К. Рудестам; пер. с англ. А. Голубева. – 2-е междунар. изд. – Санкт-Петербург: Питер, 2006. – 384 с.
31. Фирсов, М.В. Технология социальной работы [Текст]: учебное пособие для вузов /М.В. Фирсов. – Москва: Академический проект, 2007. – 432 с.
32. Фирсов, М.В. Психология социальной работы: содержание и методы психосоциальной практики [Текст]: учебное пособие /М.В. Фирсов, Б.Ю. Шапиро. – Москва: Академия, 2002. – 192 с.
33. Хухлаева, О. В. Основы психологического консультирования и психологической коррекции [Текст]: учебное пособие для студентов высш. пед. учеб. заведений. / О.В. Хухлаева. – Москва: Академия, 2001. – 208 с.
34. Хэмбли.Г. Телефонная помощь. Руководство для тех, кто желает помогать по телефону [Текст]: научно-методическое пособ. /Г.Хэмбл; пер. Ю. Донец; ред. Моховиков А.М. – Одесса, 1993. – 236 с.
35. Чуфаровский, Ю.В. Юридическая психология в вопросах и ответах [Текст]: учеб. пособие /Ю.В. Чуфаровский. – Москва: Проспект, 2018. – 256 с.
36. Юдина, Е. В. Юридическая психология [Текст]: учеб. пособие /Е.В. Юдина. – Новочеркасск: ЮРГТУ, 2011. – 206 с.

37. Ядов, В.А. Саморегуляция и прогнозирование социального поведения личности /В.А. Ядов // Саморегуляция и прогнозирование социального поведения личности: Диспозиционная концепция. 2-е расширенное изд. — Москва: ЦСПиМ, 2013. — С.5 - 152
38. Яковлев, А. М. Преступность и социальная психология: социально-психологические закономерности противоправного поведения [Текст]: научное издание / А.М. Яковлев. — Москва: Юридическая литература, 1971. — 248 с.
39. Яценко, Т. С. Теорія і практика групової психокорекції: Активне соціально-психологічне навчання [Текст]: навч. посіб. / Т.С. Яценко. - Київ: Вища школа, 2004. - 679 с.

Допоміжна.

1. Ваксян А. Анатомия мошенничества [Текст]: научно-популярное издание/ А. Ваксян. — Москва: NOTA BENE, 2005. — 256с.
2. Дулов, А. В. Судебная психология [Текст]: учебное пособие /А.В. Дулова. — Минск, 1975. — 464 с.
3. Еникеев, М.И. Основы общей и юридической психологии [Текст]: учебник / М.И. Еникеев. — Москва: Юристъ, 1996. — 631с.
4. Екман, Пол. Теорія брехні [Текст]: як визначити брехуна в бізнесі, політиці та приватному житті / П. Екман; пер. з англ. - Київ : КМ-БУКС, 2015. - 320 с.
5. Энциклопедия юридической психологии: справочное издание / под ред. А.М. Столяренко. - Москва: ЮНИТИ-ДАНА; Закон и право. — 2007. — 607 с.
6. Занюк, С. С. Психологія мотивації [Текст]: навч. посібник / С.С. Занюк. — Київ: Либідь, 2002. — 304с.
7. Ильин, Е.П. Мотивация и мотивы [Текст]: учебное пособие / Е. П. Ильин. — Санкт-Петербург: Питер, 2000. - 512 с.

8. Лисиченко, В.К. Использование специальных знаний в следственной и судебной практике [Текст]: учеб. пособ. /В.К. Лисиченко, В.В. Циркаль. – Киев: КГУ, 1987. – 100 с.
9. Мак-Гоуен Б. Защита прав клиентов /Б. Мак-Гоуен // Энциклопедия социальной работы: В 3-х т. – Москва: Центр общечеловеческих ценностей, 1993. – Т. 1. – С. 302-307
10. Основы психологических знаний [Текст]: учеб. пособ. / сост. Г.В. Щёкин. – 4-е изд., стереотип. – Киев: МАУП, 2001.- 128 с.
11. Права людини. Робота поліції з маргінальними групами населення України [Текст]: посібник для тренерів / укл. Л. Мороз, С. Яковенко. – Київ, 2003. – 240с.
12. Психологічний словник: довідкове видання /за ред. В. І. Войтка. – Київ: Вища школа, 1982. – 216 с.
13. Шарап, В.Б. Сучасний тлумачний психологічний словник: довідкове видання / В.Б.Шарап-Харків: Прапор, 2005. – 400с
- 14.Щёкин, Г. В. Как читать людей по их внешнему облику [Текст]: научно-популярное издание /Г.В. Щёкин. – Киев: Украина, 1993. – 240с
15. Экман, Пол. Психология лжи [Текст] / П.Экман; пер. с англ. – Санкт-Петербург: Питер, 2003. - 272 с.
- 16.Юридическая психология. Альбом схем с комментариями: учеб. пособ. / В.Г. Андросюк, Л.И. Казмиренко, Я.Ю. Кондратьев, М. Костицкий /под общ. ред. Я. Ю. Кондратьева. - 2-е изд., испр. и доп. – Москва: Ин Юре, 2011 .- 111 с.

15. Інформаційні ресурси

1. <http://www.psychologos.ru>
2. <http://www.voppsy.ru/frame25.htm>
3. <http://psylist.net>

Додаток до Робочої програми навчальної дисципліни щодо внесення змін

Зміни обговорено та затверджено на засіданні кафедри протокол № ____
від «__» _____ 20__р.

Завідувач кафедри практичної психології _____ (_____)
(підпис)

(прізвище та ініціали)

Аркуш обліку змін

№ з/п	№ та зміст пункту, до якого внесено зміни	ПІБ викладача	Підпис викладача

**Інформаційні матеріали бібліотеки по забезпеченню навчальними
підручниками (посібниками) з дисципліни**

з/п	Найменування навчальної дисципліни	Автор підручника (навчального посібника тощо)	Найменування підручника (навчального посібника тощо)	Найменування видавництва, рік видання	Кількість примірників
1	Юридична психологія	В. Й. Бочелюк	Юридична психологія [Текст] : навч. посіб. / В. Й. Бочелюк	Київ : Центр учбової літератури, 2010. - 336 с	1
2	Юридична психологія	В.В. Бедь.	Юридична психологія [Текст]: навчальний посібник	Львів : Новий Світ-2000 ; Львів : Магнолія плюс2003. - 376 с	30
3	Юридична психологія	В.О. Коновалова В.Ю. Шепітько	Юридична психологія [Текст] : підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл.	Київ : Ін Юре, 2005. - 424 с.	31

4	Юридична психологія	Л.Е. Орбан-Лембрик, В.В. Кошинець.	Юридична психологія [Текст] : курс лекцій /	Івано-Франківськ : Плай, 2005. - 316 с.	2
5	Юридична психологія	И.М. Мостовая	Юридическая психология [Текст] : учебное пособие	Киев : Вира-Р, 1998. - 96 с	2
6	Юридична психологія	М.И. Еникеев.	Основы общей и юридической психологии [Текст] : учебник для вузов	М. : Юристь, 1996. - 631 с	1
7	Юридична психологія	В.В. Романов.	Юридическая психология [Текст] : учебник	Москва : Юристь, 1999. - 488 с.	2
8	Юридична психологія	Г.Г. Шиханцов	Юридическая психология [Текст] : учебник для вузов	Москва : ЗЕРЦАЛО, 1998. - 352 с	1
9	Юридична психологія	В.Л. Васильев.	Юридическая психология [Текст]: учебник	СПб. : Питер, 2001. - 640 с.	3
10	Юридична психологія	В.Е. Коновалова, В.Ю. Шепитько.	Основы юридической психологии [Текст] : учебник	Харьков : Одиссей, 2005. - 352 с.	1